

מסורת הש"ם

(א) בדרטס פ, טו (ב)מ קא: כ"ב קסת, (ג) לעיל כו: פד, (ד) אין זה לשון הקונטרס ועיין רש"י,

‏◄ • ►

תורה אור השלם

- אם יקום והתהליך בחוץ על משענתו ונקא הפוקה רק שבתו יתן ורפא ירפא:

- קויה תחת קויה פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה: שמות כא כה

‏◄ • ►

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אסא דמגן
ג"ל קודם ד"ה אסא דמקא:

‏◄ • ►

גליון הש"ם

גב' אמר רבה אשבת' לרבנן. סוכה ז ע"א וש"י:

‏◄ • ►

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) גב' ד"ל דמית על כאלא ארעא כלרי אורב ועיין צעוק ערך ארכ:

‏◄ • ►

לעזי רש"י

אהלמ"י [אלהיאן].
אלוהי, אָהֵל־רִשְׁוִי־א [רישיוןאן].
שרי-עץ.

‏◄ • ►

רבינו חננאל

ובפרט וכלל המרוחקין זה מזה פליגי, ר' סבר אין דנין כי האי גונא בכלל ופרט וכן עזאי סבר דנין. וכן פירוש, כח' כויה תחת חת פצע תחת פצע חבורה תחת חבורה, ר' סבר כויה כלל, בין יש בה חבורה בין אין בה חבורה הכל חייב, חתת פצע חלק בין כויה לחבורה, נמצאת החבורה רחוקה מן הכויה, וכי האי גונא אין דנין אותו בכלל ופרט. ואקשינן, וכיון דכויה משמע בין אית בה חבורה בין לית בה חבורה הכל חייב, חבורה דכתב רחמנא למה לי. ופרקינן לדמים יתירין, אם גונא אין דנין אותו בכלל בחשולומין, בן עזאי סבר כי האי גונא דנין אותו בכלל ופרט והכי קאמי' כויה בין אית בה חבורה בין לית בה חבורה כויה משמע, כויה כלל בין אית בה חבורה בין לית בה חבורה, חבורה פרט אין בכלל אלא מה שבפרט אי אית בה חבורה אין אי לית בה חבורה לא. מתניתין ר' היא ולא בן עזאי. צער שלא במקום נוק היכי שימנין, אומר כמה אדם רוצה ליטול להיות מצטער בכך. תנה זה צער שלא במקום נוק. צער במקום נוק היכי שימנין, אומ' כמה אדם הימנכות ידו למלכות לקוטעה, כמה רוצה ליתן למי שקטענה בסס ויסיר ממנו חסיף. ומה שנותן לה חייב החובל לשלם לחבל, וזלתי דמי הדי, כי זה שומת הצער היא בלבד. וריפוי, הכחו חייב לרפותו וכול'. תנו רבנן עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה חייב לרפותו וחייב ליתן לו דמי שכבתו. שלא מחמת המכה אינו חייב כל ברפוי ולא בשבת. ר' יהודה אומ' אף מחמת המכה חייב ברפוי ולא בשבת. וחכמ' אומ' שבתו ורפאותו, כל שחייב בשבת חייב ברפוי.

רבי סנר אין דנין. הכא נמי כויה נאמרה תחילה כלל דכויה

משמע בין שיש עמה חבורה בין שאין עמה חבורה ואי הוי חבורה סמיך ליה הוי דרשי חבורה פרט ואין בכלל אלא מה שצפרט יש עמה חבורה אין אין עמה חבורה לא השתא דכתיב פלע צינתים לא

דיינינן ולקמן פריך חבורה לרבי למה לי והיינו דקאמר כויה נאמרה תחילה כלומר מתחילת הפסוק אנו למדין שהאז חייב צכויה גרידא ולא נאמר סופו מוכיח שמתחילתו לא חייב אלא כשיש חבורה ואין דנין ומתני' רבי היא: **למה לי**. הואיל ומרישא שמעינן לתרווייהו: **לדמים יפריס**. דאי לא כתיב אלא כויה תחת כויה הוה אמרינן בין אית ביה חבורה בין לית ביה חבורה דמי כויה משלם אצל תרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרווייהו: **לער במקום נוק**. היכא דקטע את ידו ונתן לו דמיה: היכי **שיימינן**. את הצער הלז יש לו לקולאה בשביל הדמים שנטול: ידו **הקטועה**. ומחוברת בגדידן נמותין ואינה ראויה לו למלאכה: **בין סס לסייף**. ידו המוכתבת למלך לקולאה בסס שאין שם צער כלל כמה רויה ליעול לקולאה בסייף: הא לא שקיל. כל ממון שצעולס ללער נפשיה לקולאה וכאן כבר נעשה מעשה: **כמה אדם רואה ניוסן**. לשליח המלך מיידו המוכתבת למלכות לקוטעה בסייף ויקטענה השליח בסס: **ליטול**. מן המזיק מה שנתן זה למלך: **דמי שצטו**. דמחמת הצמחים נפל למשכב: **ה"ג וחקמים אומרים שצטו ורפואתו כל שישנו כו'**. הקישן הכתוב וזה שאין חייב בשבת אינו חייב צריפוי ורבנן קמאי מחייבי ליה לתרווייהו: **נפנס לאגד**. נתנה רשות לנחצל לאוגדה ולעטפה מפני צער ההנה ועולין הצמחים מחמת הצל ומוס האגד: **לא נפנס**. רשות לאגד וכן להנאתו אגד הלכך צמחים שעלו זה אין על המזיק להחמיצ עליהן: **דסנא ציה**. דשנה עליו הכתוב: **ורבנן**. ת"ק: **רק לשלא מחמת המכה אסא**. שעבר על דברי רופא כדמפרש לקמן: **נפנסה רשום לרופאים לרפאות**. ולא אמרינן רחמנא ממאי ואיזו מס': **פלמוד לומר שצטו וכן ורפא ירפא**. סינה הכתוב צריפוי לחייבו אף על הצמחים והקיש שצט לריפוי: **נאסא כריכסא**. בשר מת: **אסלא**. אלהמ"י בלע"ז: **וקירא**. שעור: **וקלנא**. רשינ"א שצנציות של יין: **ואי אמר ליה**. מזיק אסייך אלא אני מרפא אותך ואיני נותן דמי אסייך: **אסיא רחיקא**. ומוחיל גבי: **עינא עוירא**. שעתיד לילך לדרכו ואין חושש אס עיור עינו של זה: (א) **אסיא דמגן**. שירפא צננס וקרובו הוא: **כ"ש**. דלא ניחא לי צהכי דאי פשעת צנפנשך גנאי גדול הוא לי דקרו לי שור המזיק: לרבות

החובל פרק שמיני בבא קמא

פה.

בבב ופרט המרוחקין זה מזה. נראה לר"י דבכלל ופרט המרוחקין

זה מזה דפליגי תנאי דהכא וההוא דפליגי נמי אציי ורבא צריש צנות כותים (גדה דף ג.) היינו דוקא צחד ענינא אצל צתרי עניני לכ"ע אין דנין כדמוכח צפ"ק דפסחים (דף ו: ושם) ובכל המנחות (מנחות נה: ושם) וההיא דנגמר הדין (סנהדרין דף מו. ושם) גבי והומת ותלית אס נחשבנו כתרי עניני לפי שמרוחקין יותר מאותם שבצאן ושצנדה אמיא ההיא דנגמר הדין ככ"ע אצל אס נחשביה כחד ענינא אמי סוגיא דהתס כמ"ד אין דנין:

לדמים יתרים. פי' צקונטרס דאי לא כתיב אלא כויה

ה"א אפילו אית ליה חבורה דמי כויה הוא דמשלם אצל תרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרווייהו ו' לער במקום נוק ואין נראה לר"י דהא לער במקום נוק נפקא לן מפלע תחת פלע ועוד דלמה היה לנו לומר שהלער יפטר את הנזק ואת הרפוי ונראה לר"י לדמים יתרים שמשלם צלער שיש בו רושם יותר מצלער שאין בו רושם אע"פ שאין מצטער בזה יותר מצוה משלם יותר לפי שמתגונה מחמת הרושם: **ע"ז** **בו צמחים בו'**. כשלא אמדוהו מיירי דאי צאמדוהו הא אמרינן לקמן (דף ג.) אמדוהו והיה מתגונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו: **שניתנה רשות לרופא לרפאות**. וא"ת והא מרפא לחודיה שמעינן ליה וי"ל דה"ה ה"מ מכה צדי אדם אצל חולי הצא צדי שמים כשמרפא נראה כסותר גזירת המלך קמ"ל דשרי: **עבר ע"ז דברי הרופא**. לא חשיב ליה פושע כ"כ: **פשעת בנפשך ומפסדת די**. היכא דלא אמדוהו:

רואין

קמיפלגי רבנן סברי מכה ניתנה לאגד ורבי יהודה סבר מכה לא ניתנה לאגד ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב ואמינא להו אנא אי מכה לא ניתנה לאגד ריפוי נמי לא מיחייב אלא דכולי עלמא מכה ניתנה לאגד ולא ניתנה לאגד יתירה ר' יהודה סבר כיון דלא ניתנה לאגד יתירה ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב ורבנן סברי כיון דתנא ביה קרא ברפוי אישבת נמי מיחייב דאיתקש לריפוי ור' יהודה סבר שבת לא מיחייב דמעטיה רחמנא רק ורבנן רק לשלא מחמת המכה הוא דאתא ולרבנן בתראי דאמרי כל שחייב בשבת חייב ברפוי וכל שאינו חייב בשבת אינו חייב ברפוי ריפוי דתנא ביה קרא למה לי מיבעי ליה לכדתנא דבי ר' ישמעאל דתניא (ב)דבי ר' ישמעאל אומר ורפא ירפא במכאן שניתן רשות לרופא לרפאות ת"ר מנין שאם עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה שחייב לרפאותו וחייב ליתן לו שבתו ת"ל רק שבתו יתן ורפא ירפא יכול אפילו שלא מחמת המכה ת"ל רק ר' יוסי בר יהודה אומר אף מחמת המכה פטור שנאמר רק איכא דאמרי אף מחמת המכה פטור לגמרי כרבנן בתראי ואיכא דאמרי אף מחמת המכה פטור משבת וחייב ברפוי כמאן כאבוה: אמר מר יכול אפילו שלא מחמת המכה ת"ל רק שלא מחמת המכה בעי קרא אמרי מאי שלא מחמת המכה כדתניא יהרי שעבר על דברי רופא ואכל לבש או כל מיני מחיקה מפני שדבש וכל מיני מחיקה קשין למכה והעלה מכתו גרגותני יכול יהא חייב לרפאותו ת"ל רק מאי גרגותני אמר אב"י נאתא כריכתא מאי אסותיה אהלא וקילבא ואי א"ל אסייך אנא א' א"ל ל"הדמית עלי כאריא ארבא ואי א"ל מיייתנא אסיא

בשבת בלבד, ואיכא דאמרי כרבנא בתראי בכל פטור. שלא מחמת המכה, כגון שעבר על דברי רופא ואכל לבש וכל מיני מחיקה שהן קשין למכה והעלתה המכה גרגותני פטור. תנא וכולן משתלמין במקום נוק. פי' אם חתך ידו. ואף על פי שמשלם דמי הדי חייב עוד לשלם בצער בריפוי בשבת ובשת. ואמרינן מנא הני מילי, וגמרינן מפצע תחת פצע ליתן צער במקום נוק

עין משפט ונר מצוה

יח א מיי' פ"ב מה'ל' חובל ומזיק הלכה י סמג עיני ע' טושי"ע ח"מ סי' מב סעיף טז:

יב ב מיי' שם הלכה יט ועיין בהשגות וצמ"מ טושי"ע שם סעיף יט:
ב ג טושי"ע י"ד סי' שלו סעיף א:

בא ד מיי' שם סמג שם טושי"ע ח"מ סי' מב סעיף כ:

בב ה ו מיי' שם הלכה יח טושי"ע שם סעיף כא:
בג ז מיי' שם ועיין גל"מ טושי"ע שם סעיף כב:
בד ח ט מיי' שם הלכה ז טושי"ע שם סעיף כג:

בה י מיי' שם הלכה א ג טושי"ע שם סעיף ג ד:

‏◄ • ►

מוסף רש"י

כאריא ארבא. כלמיה אורב (ב"מ קא). ליתן צער במקום נוק. דלפילו היכא דלמא נוק משלם נמי צער, דלא תימא צער דכתבה דמשלם הייט דלילאכ טוק, כגון סוואל כשפור על צפרנו דלא אפחתיה מקמפיה (ועי'ל ב:) שאע"פ שנתן לו דמי ידו אין פוטרים אותו מן הצער לומר הואיל וקניא ידו יש עליו לתכסה ככל מה שיראה, אלא חומרים יש לו לתכסה בסס שאינו מצטער כל כך וכן תכסה בנחל ויעיני (שמות כא טז) ואע"פ שיש שם משתלמין הנזק משלם אף הצער, ומקרא יתירא קדריש, דהא כתיב כויה תחת כויה, למה לי פלע תחת פלע (לעיל טז).

‏◄ • ►

רבינו חננאל (המשך)

במאי פליגי, אמ' רבא אשכחתינהו לרבנן כול'. ואוקמוהו, כולי עלמא מכה נתנה לאגד יתירא. פי' צריך לקשר המכה אבל לא ברפוי (שמות כא טז) ויתירה. דר' יהודה סבר כיון דלא ניתנה לאגד יתירא ועבר הנחבל ועשה בה אנד יתירא פטור החובל מן השבת, מיהו הריפוי שאמרה התורה ורפא ירפא מכל מקום חייב ברפוי. ורבנן קמאי דתחלת הברייתא מקשי שבת לרפוי, מה ריפוי חייב אף שבת נמי חייב. ורבנן בתראי אמרי כתי' שבתו יתן וקמאי לן אבין ורבנן מיטעאי, ורק זה ממעט אנד יתירא שיהיה פטור מן השבת. (מיהו הריפוי שאמרה תורה ורפא ירפא מכל מקום חייב ברפוי. ורבנן קמאי דתחלת הברייתא מקשי שבת לריפוי מה ריפוי חייב אף שבת חייב, ורבנן בתראי אמ' כתי' רק שבתו יתן ורפא ירפא ומקשי ריפוי לשבת מה שבת פטור אף ריפוי פטור). ורפא ירפא, לכדר' ישמעאל דאמי' מיכן שניתנה רשות לרופא לרפות. תנו רבנן מנין שאם עלו בה צמחים וכול'. תנא קמאי דהא ברייתא כרבנן קמאי, ור' יוסי בר' יהודה אמ' פטור סתם. איכא למימר כאבוה

בשבת בלבד, ואיכא דאמרי כרבנא בתראי בכל פטור. שלא מחמת המכה, כגון שעבר על דברי רופא ואכל לבש וכל מיני מחיקה שהן קשין למכה והעלתה המכה גרגותני פטור. תנא וכולן משתלמין במקום נוק. פי' אם חתך ידו. ואף על פי שמשלם דמי הדי חייב עוד לשלם בצער בריפוי בשבת ובשת. ואמרינן מנא הני מילי, וגמרינן מפצע תחת פצע ליתן צער במקום נוק